

MAGYAR GYÓGYPEDAGÓGIAI TANÁROK KÖZLÖNYE

A MAGYAR GYÓGYPEDAGÓGIAI TANÁROK
ORSZÁGOS EGYESÜLETÉNEK FOLYÓIRATA

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL: BUDAPEST, VIII., FESTETICS-UTCA 3. SZÁM

<p>Megjelenik évente 10 számban. Előfizetési ára egy évre 24 pengő.</p>	<p>Szerkeszti: GYÖRGYFY ÁKOS</p>	<p>Egyesületi rendes ta- gok a lapot tagdíjuk fejében kapják.</p>
---	--------------------------------------	---

TARTALOM: Játékos torna a beszédtanítás szolgálatában. (*Thüringerné Darvas Olga.*) — A spontán észrevezetés és az irányított szemlélés a siketnémánál. II. (*Györgyfy Ákos.*) — Régi könyvekből. — A losonci intézet épülete. — A siketnémák Brünnben. (*Tinschmidt Ernő.*) — Füzesi Árpád. — Búcsuvétel. (*Györgyfy Ákos.*) — Hírek, vegyesek.

Játékos torna a beszédtanítás szolgálatában

Irta: **Thüringerné Darvas Olga.**

Régi megállapítás, hogy a játék az, aminek gyermek és felnőtt, szegény és gazdag egyformán tud örülni, csak helyesen és találóan legyen az megválasztva.

A gyermek azt a játékot, játékos mozgást szereti, amely az ő lelkivilágából való, amely az ő érdeklődését betölti. A játék anyagát is mindig a gyermek meglévő ismeretéhez kell kapcsolnunk, hogy érdeklődését, figyelmét felkelthessük és továbbfejleszthessük.

Az intézetbe kerülő kis siketnéma gyermek tudatos lelkivilága a hallás hiánya és szegényes tapasztalatai miatt, igen szűk keretek közé van szorítva. Játékismerete az ugyanolyan korú hallók színvonalát meg sem közelíti, játék-készsége szinte minimális.

Rendszeres, tervszerű testneveléssel, játékos tornával kell növendékeinket a játék örömeire rávezetni, megtanítani. Szeretettel, kitartással, meleg közvetlenséggel legyünk játékos társai, hogy így szorosabb kapcsolat révén, észrevétlenül, hatásosan nevelhessünk.

A játéktanítással nemcsak a cselekvési vágyat kell felébreszteni, hanem tudatosá is kell tennünk a mozdulatokat és a velük kapcsolatos fogalmakat. Ismert játékos mozzanatokot ragadjunk ki a kis siketnéma életében előforduló eseményekből s azokat pl. utánzó mozgások alakjában, minél több oldalról — jellel, ismert szó felhasználásával, rajzzal, képpel — megvilágítva, helyezzük el a gyermek tudatába. Így lassan-lassan ébredő érdeklődését tudatosan bővíthetjük, tágíthatjuk, táplálhatjuk. Cseppenként kell adagolni, hogy annak igazi belső összefüggésen alapuló koncentrációja, hatása — vitaminja kihasson az egész szervezetet.

A helyesen és jól vezetett játékos tornaórán a gyermek szubjektív érdeklődését kielégítjük. A foglalkoztatás legyen vidámságra hangoló, természetes, meleg, közvetlen s akkor a beszédkészsége ösztönszerűen megnyilatkozik s így közlékenységét fejlesztjük. Többször végeztessük a gyakorlatokat, hogy szabadabbak, rugalmasabbak, hajlékonyabbak, természetesebbek legyenek a mozdulatok, s lehetőleg úgy válogassuk össze, hogy minden izomcsoport-

tot foglalkoztassanak. Végezzük velük mi is a mozgásokat mindaddig, míg a jót, a helyeset el nem sajátítják. Minden mozdulathoz kapcsoljuk hozzá a már ismert, megtanított szavakat, hogy így a többször felidézett kedves, kellemes esemény, benyomás, szorosabb kapcsolatot képezvén egymással, maradandóbb nyomokat hagyjon a gyermek lelkében. Ezek adnak színt, erőt tanításunknak, melyek felbecsülhetetlen értékkel bírnak a nevelés és ismeretnyújtás terén.

Néhány példa, hogy hogyan teremthetek kapcsolatot a játékos torna és a beszédtanítás között.

1. A gyermekeket magam köré gyűjtöm s mutatok nekik egy képet: „mama“. Mondatom: mama. Szeretnétek látni? Hol van a mama? Haza utazunk a mamához vonaton. Képen vagy játékon szemléltetem a vonatot. Megy a vonat: „v v“. Járás lassan, gyorsan, kézzel utánozva a kerekek mozgását. Integünk is: „pá-pá“. (Karlebegtetés.)

2. Álljatok meg! Nézzetek ide, ilyen kocsin megyünk tovább! (Kép vagy rajz.) Mondjátok: „ló-ló“. Ezen az úton megyünk: „út-út“. A ló rúg is! Vigyázz! (Futás, szökdelések, — húzási gyakorlatok.)

3. Itt egy erdő. (Kép.) Mi ez? „Fa“. Szedjünk fát a mamának. (Hajlító gyakorlat.) Tördeljük össze! Megszurtam a kezemet. „Fáj“.

4. Fűrészeljünk! (Kép.) Oldalozom gyakorlat.

5. Elfáradtunk, üljünk le! Itt egy tó! Képen szemléltetem. Mondjátok: „tó-tó“. Nézzük meg, hideg-e a víz? Dugjuk bele a lábunkat a vízbe. „Víz-víz“. Rázzuk meg a lábunkat! (Lazító gyakorlat.) Fűrődjünk meg benne! (Utazási gyakorlat.) Fáztok? Ugráljunk össze vissza, dobütésre feküdjetek le a földre.

6. Álmosak vagyunk, aludjunk! Csináljunk bölcst s mondjuk: „baba-baba“. (Mellkasizom gyakorlat.)

7. Dob-ütésre álljatok fel! Szedjünk az erdőben virágot, kössük össze csokorba s adjuk oda a mamának, néninek. (Hajlító gyakorlat.)

8. Éhesek vagytok? Szedjünk almát! „Alma-alma“. Magasan van, magasra ugorjatok. Hány almát szedtél? Mutasd meg! 2—3-at. (Nyújtózkodás, szökdelési gyakorlat.)

9. Ide nézzetek! Itt van a tó partján egy béka! (Kép.) Ugráljunk mi is úgy, mint a béka. (Békaugrás.)

10. 12 óra. (Jelelem.) A templomban harangoznak. (Rajz.) Harangozunk mi is! „Bim-bam“. (Terpeszugrás. Törzshajlítás.)

11. Segítsünk a mamának főzni. Kőralakítás. Törökülés. (A daráló képét mutatom.) Kévet darálunk, cukrot törünk — lehet kóstolni is —, húst vagdalunk. Babot eszünk. (Szemléltetem a babot.) Mondjuk: „Bab-bab“. Mosunk, csavarunk, ruhát teregetünk, varrunk. („Tű-tű“.) Hogy vágunk az ollóval? Mutasd meg! Mondjuk: „olló-olló“.

12. Álljatok fel. Egynek bekötöm a szemét: „vak-vak“. Találd ki, ki az? Tapogasd meg! (Tapintási gyakorlat.)

13. Egy hosszú nádszálat mutatok. Mi ez? „Bot“. Ugorjunk át rajta! (Ugrási gyakorlat.)

14. Itt van egy dob. Üss rá! Mondd: „dob-dob“. Dobjunk mindnyájan.

15. Ki tud leggyorsabban a padig szaladni? Üssünk rá s mondjuk: „pad-pad“.

16. Fordítsuk meg a padot, ugorjunk át rajta s bujjunk vissza alatta. (Kúszási gyakorlat.)

17. Itt van a képen egy pók. Keressük meg, van-e a tornateremben pók? Járjunk lassan, gyorsan, mint a pók s mondjuk: „pók-pók“.

18. Szaladjunk fel a bordásfalra, mint a majom.

19. Itt van egy páva. (Kép.) „Páva-páva“, Etessük meg, hívjuk ide: „pipi-pipi“.

20. Táncoljunk csárdást, számoljunk 1—2.

A torna-tanítás szoros kapcsolatban van tehát a beszédtanítással. Egy-mást kiegészítik, összhangban vannak, mert egy célért küzdenek, hogy nevelhessék a gyermek testét-lelkét.

Tartsuk tehát szemmel, ne csak a torna, hanem a beszédtanítás tanmenetét is.

A spontán észrevezés és az irányított szemlélés a siketnémáknál

Irta: Györgyfy Ákos.

(Második, befejező közlemény.)

Öszinte öröm töltheti el tanári lelkületünket, ha ezt a felfelé haladó eredmény sorozatot szemléljük. Láthatjuk, mint bővül a gyermek kifejező képessége. Láthatjuk, mint tágul észrevező ereje. A kezdeti egyszerű megnevezésből mint lesz mondat, sőt színes leírás. Tanítási eljárásunk célszerűségének, tanításunk eredményességének bizonyítéka ez.

Elemezzük, és hasonlítsuk össze az egyes meglátásokat osztályok szerint!

1. A II. és III. osztályos gyermek azt mondja: -Baba.

A IV. osztályos: Baba alszik.

Az V., VI. és VII. osztályos: A baba is alszik. (Kapcsolat ehhez: A cica alszik.)

A VIII. osztályos: Az asztal mellett a bölcsőben van a baba.

Milyen szépen mutatja ez az egy meglátás is az észrevezésnek és a kifejezésnek erősödését.

2. A II. osztályos: Fiú eszik.

Az V. osztályos: Papa és fiú ül és eszik.

A VI. osztályos: Egy fiú is evett.

A VII. osztályos: A kis fiú levest eszik.

A VIII. osztályos: A fiú is az asztal mellett ül.

Összefoglalva a meglátást és a kifejezést, ezt mondhatjuk: A papa és a fiú az asztal mellett ül és levest eszik. — Ebben az egy mondatban benne van a teljes cselekvés, minden szereplő személy és a tökéletes tényállás.

3. A II. osztályos: Mama áll.

A IV. osztályos: Mama enni ad.

Az V. osztályos: A mama áll az asztal mellett.

A VI. osztályos: A mama kezével fogja a poharat.

A VII. osztályos: A mama a papával beszélget.

A VIII. osztályos: A mama az asztalra tette a korsót.

Bármelyik meglátást és kifejezést figyeljük is, mindegyik igaz és teljes is és érezzük, hogy a legegyszerűbb kifejezésben is benne van a teljes cselekmény, csak a gyermek még nem tudja magát bővebben kifejezni. A teljes mondat ez lehetne: A mama enni adott, az asztalra tette a korsót, kezével fogja a poharat, az asztal mellett áll és a papával beszélget.

4. A II. osztályos: Bácsi ül. (Valójában: A papa ül.)

A III. osztályos: Bácsi.

A IV. osztályos: Bácsi bejön.

Az V. osztályos: Bácsi bejön a szobába.

A VI. osztályos: A bácsi kinyítja az ajtót és köszön.

A VII. osztályos: Bácsi bejön a szobába.

A VIII. osztályos: A nagyapa bejön az ajtón és levette a kalapját.

Pompás menet, hogyan bővül a kifejezési képesség! A III. osztályos még csak egyszerűen „bácsi“-t lát és mond. A IV. osztályos már azt látja, hogy a bácsi bejön és ki is fejezi ezt. Az V. osztályos azt is meglátja és megmondja, hogy a bácsi a szobába jön. A VI. osztályos észreveszi, hogy ki-

nyitja az ajtót és köszön is. A VII. osztályos már megérzi a „bácsi“ közelebbi viszonyát a szobában lévőkhöz, hiszen ott van az asztalon a „bácsi“ tányérja is, aki nem lehet más, mint a „nagyapu“, a családhoz tartozó másik idősebb férfi. A VIII. osztályos is ugyanezt mondja, de észreveszi, hogy, levette a kalapját, köszön és bejön a szobába. — Logikus sorrend a cselekvés leírásában, aminek nevelési értéke is figyelemre méltó. — Ha a gyermek bemegy egy szobába, ugyanezt fogja tenni. — Tehát a szemléltetés tárgya is értékes.

5. A II. osztályos: Cica álmos.

A IV. osztályos: Macska alszik.

Az V. osztályos: A cica alszik.

A VI. osztályos: A macska alszik.

A VII. osztályos: A padon a cica alszik.

A VIII. osztályos: A macska a padon ül és alszik.

Ezekben is meg van a bővülés abban a mértékben, ami a helyzet szerint lehetséges. Mindegyik megállapítja, hogy a „cica“ vagy a „macska“ álmos vagy alszik. A két felső osztályos a helyet is megnevezi, ahol a cicát látja, sőt a legfelsőbb fokozatban lévő gyermek azt is látja, hogy a cica „ül“ és úgy alszik. Ennek a mondata semmiféle változtatásra nem szorúl.

6. A II. osztályos: Kutya néz.

A III. osztályos: Kutya.

A IV. osztályos: Kutya éhes.

Az V. osztályos: A kutya kíváncsian néz.

A VI. osztályos: A kutya néz.

A VII. osztályos: A kutya nagyon irigykedve nézi az ennivalót.

A VIII. osztályos: A kutya földön ül és a mamára néz.

Itt különösen a VII. osztályos gyermek észrevérese a legértékesebb. Ő már ismeri a kutya természetét, tudja, hogy irigy állat. Ezt azután alkalmazza is a leírásnál.

7. A II. osztályos: Leves három. (Valójában: Tányér három.)

A III. osztályos: A tányér. Bableves.

A IV. osztályos: Tányér.

Az V. osztályos: Asztalon van három tányér, 1 tál és egy vizes üveg.

A VI. osztályos: Az asztalon tányér és kanál van.

A VII. osztályos: Az asztalon 3 tányér, egy tál leves és egy kancsó víz van. A leves bableves.

A VIII. osztályos: Az asztalon van tányér, leveses tál, kanál és korsó. A tányérban leves van.

Az asztalon lévő három tányért mindegyik meglátja és azt is, hogy a tányérban leves, mégpedig bableves van. Valószínű, hogy a gyermekek szeretik a bablevest, vagy pedig sokszor kapnak bablevest. A tányérban lévő levesről t. i. nem lehet megállapítani, hogy az bableves lenne. Ez már tisztára egyéni elképzelés, de nekünk igen értékes jelenség.

8. A II. osztályos: Szék három, asztal egy, ajtó egy, ágy kettő (?), lámpa egy, könyv egy, kulcs kettő, ablak kettő, cipő hat, kép három, kereszt egy, óra egy.

A II. és IV. osztályos: Szék, asztal, ajtó, ágy, lámpa, könyv, ablak, cipő, kép, falóra.

Az V. osztályos: Ott van a kis lámpa. Ott van a falóra. Ott van a könyv. Három kép van a falon. Falon van a kereszt. Kályha felett van az üveg és két harisnya. Ablaknál van a három virágváza.

A meglátás és kifejezése osztályról-osztályra haladva tökéletesebb, szebb, bővebb.

Az észrevézésben nagy eltérés nincsen. A felső fokon elmarad a *szék* megnevezése. Elégségesnek bizonyul az *ül* ige alkalmazása.

II. A feladott kérdések és a kapott feleletek.

J. K. II. oszt. növendék. Leány. 10 éves.

1. Mi van a kis fiú lábán? — Semmi.

2. Hány gomb van a papa mellényén? — Tíz.

3. Mi van a mama vállán? — Kendő.

4. Van-e a mamának köténye? — Igen, van.

5. Van-e a szobában esernyő? — Van; az ágy mellett.

Értékelés.

A kis fiú lábán valóban sem cipő, sem papucs nincsen. A felelet rövid, tömör, kifejező, érthető.

A papa mellényén itt csak 9 gombot látni. A gyermek eszességére vall, hogy 10 gombot mond azon az alapon, hogy minden gombnak van párja.

A kendőt, a kötényt és az esernyőt helyesen nevezi meg. Az esernyő helyét pedig egyenesen tökéletesen fejezi ki.

A kérdésekre adott feleletek reményt adnak arra, hogy a spontán észrevevés újabb munkálásánál igen szép eredményt fogunk elérni.

T. P. III. oszt. növendék. Fiú. 9 éves.

1. Mit csinál a fiú? — Eszik és ül.

2. Mit csinál a cica? — Alszik és ül.

3. Hány kép van a falon? — Kettő.

4. Hány ablaka van a szobának? — Kettő, és egy ajtó.

5. Mit csinál a mama? — Áll és a papával beszél.

Értékelés.

Úgy a fiú, mint a cica cselekvésénél a lényegesebbet nevezi meg először. Mert valóban a fiúnál az „*eszik*“ a lényeges cselekmény, a cicánál pedig az „*alszik*“. Ez a felelet jellel is így következne: fiú eszik, ül. — Cica alszik, ül. — Ez tehát a siketnéma gondolatának természetes kifejező sorrendjében történt, ami ebben az esetben helyes és összesik a nyelvvalószínű helyes kifejezéssel.

A falon három kép van, de az egyik kisebb, mint a kettő. Ezt a gyermek nem vette észre. Ablak kettő, de ehhez — talán mert az is a falba vágott és kinyitható, mint az ablak — mindjárt hozzá nevezi az ajtót is, mint rokon fogalmat. A felelet nem vág ugyan a kérdéshez, de a gyermek képzetársító képességét mutatja.

A mama cselekvését is kibővítetten fejezi ki: *áll és beszél*. Érdekes és tanulságos tény ez a két felelet, az irányított szemlézésben rejlő nagy érték.

A tanulság itt az, hogy helyesen feladott kérdésre mennyivel más és tökéletesebb feleletet ad a gyermek, mint a spontán észrevevés alapján. A gyermekben lévő értelmi tartalmat így lehet megnyilatkoztatni.

B. A. IV. oszt. növendék. Fiú. 12 éves.

1. Miért néz a kutya az asztal felé? — Azért mert éhes.

2. Miért nem néz a cica is az asztal felé? — Mert nem szereti a bablevest.

4. Miért van a nagypapa kabátja a vállán? — Mert meleg van.

4. Nappal van-e vagy este? — Nappal, mert ebédelnek és fél egy az óra.

5. Mi van az asztalon? — Négy tányér és tejbögre.

Értékelés.

Az első két kérdésre nagyon okosan felelt. A kutya azért néz az asztal felé, mert éhes. A macska nem néz oda, mert az étel szagáról tudja, hogy az nem neki való. Nem hiába, hogy falusi gyermek, de helyes tapasztalatai vannak az állatokról.

A szobában kabát nélkül ülnek az étkezők, mert meleg idő van, amit a nyitott ablak is szemléltet. Eszszerű tehát az a megállapítás, hogy a nagypapa azért vetette le a kabátját és csapta a vállára, mert meleg van.

Az óra állásából látja a gyermek, hogy ebédidő van. Ezt támogatja az a tény is, hogy a lámpa nem ég. Félre van téve a szekrényre.

A tálalt is tányérnak nevezi és ezért mond négyet. A vizeskancsót tejbögrének mondja. Valóban, hasonlít is ez az edény a tejesköcsöghöz.

Megállapíthatjuk, hogy a negyedik osztályos növendék, ha egyszerűen és röviden fejezi is ki magát, feleleteiben okos, ügyes és tartalmas.

Cs. B. V. oszt. növendék. Fiú. 11 éves.

1. Mit látsz ezen a képen? — Egy családot látok.

2. Milyen család ez: iparos-e vagy földműves? — Földműves család.

3. Van-e az ablakon függöny? — Az ablakon két függöny van.

4. Mi van a lámpa mellett? — A lámpa mellett imakönyv van.

5. Rendes-e ez a szoba? — Rendes, mert szép tiszta.

Értékelés.

A feltett kérdést helyesen válaszolja meg, mert sok minden van a képen, de megérzi, hogy itt a család jelenléte a lényeges.

A család foglalkozását is jól állapítja meg. Ez már élettapasztalatot bizonyít. A szoba bútorzata; a jelenlévő személyek ruházata; kutya, macska a szobában a földműves család jellegét mutatják, és ezt a gyermek biztosan tudja.

Az ablakon két függönyt lát, ami igaz is, bár az egyik nem függöny, hanem inkább elsötétítésre való redőny.

A gyermek vallásos gondolkozását igazolja az a válasza, hogy a lámpa mellett imakönyv van. Ha nem így volna, nevezhetné egyszerűen csak könyvnek.

A szoba rendességét úgy fejezi ki, hogy az „szép“. Bizonyára a bútorok elrendezettsége, a tiszta padló és fal és a szoba kellemes összképe keltette benne ezt a megnevezést.

A kérdések jó megválaszolása, a spontán észrevevéskor adott leírással szembeállítva, azt bizonyítja, hogy a gyermek figyelmének irányítása igen szükséges és fejlesztő hatású lehet a gyermek értelmének kiművelésénél.

I. J. VI. oszt. növendék. Fiú. 12 éves.

1. Mit csinál a család? — Ebédelnek.

2. Ki jön be az ajtón? — Nagypapa jön be az ajtón.

3. Mi van a mama lábán? — A mama lábán papucs és harisnya van.

4. Van-e az asztalon vizeskancsó? — Az asztalon van vizeskancsó.

5. Vallásos emberek-e? — Igen, vallásos emberek. *Szemből látta.*

Értékelés.

A család valóban ebédel. Ez a kép főcselekménye. A felelet tömör, de nyelvalakilag hibás. A szemlélés helyes.

Az ajtón bejövő személyt nagypapának mondja, igen helyesen. Részére ott van az asztalon a teríték. A spontán észrevevéskor bácsinak nevezte a bejövő férfit. Ügylátszik, a határozottan feltett kérdés eredményezte ezt a helyesbített választ.

A mama lábán nemcsak a papucsot látta meg, hanem a harisnyát is észrevette. Ez már az aprólékosabb megfigyelés jele.

A spontán észrevevéskor nem látta meg a vizeskancsót az asztalon. A feltett kérdés ráterelte a figyelmet.

Hogy a szobában lévő emberek vallásosak, ezt *a szemükből látja*. Nagyon értékes ez a válasz, mert nem a szobában lévő külsőségek — kereszt, imakönyv — vezetik őt a megítélésre, hanem az emberek *nézése, szeme*. Valószínű, hogy ezt a megítélési módot valahol, talán a hittanórán, tanulta.

A helyesen megadott válaszok itt is azt igazolják, érdemes növendékeink értelmi művelésénél az irányított szemlélést használatba venni.

A. J. VII. oszt. növendék. Leány. 14 éves.

1. Jár-e az óra vagy áll? — Az óra jár, mert ingája ferdén áll.

2. Fűtik-e a szobát télen? — Fűtik, mert kályha van a szobában.

3. A kis fiú melyik kezében tartja a kanalat? — A jobb kezében.

4. Van-e az asztalon villa és kés? — Az asztalon nincs villa, nincs kés.

5. Egészségesek-e a papa, a mama, a nagypapa, a fiú és a kis baba? — Igen, mindenki egészséges, mert látom.

Értékelés.

Az óra járását igen helyesen állapítja meg az inga helyzetéből.

Helyesen következtet, amikor azt mondja, a szobát télen fűtik, mert kályha van a szobában.

Az emberi végtagok elnevezésével tisztában van. Az adott válasz tömör és biztos.

Helyesen állapítja meg: az asztalon nincs villa, nincs kés. Úgy is mondhatta volna: az asztalon nincs se villa, se kés. De ez nehezebb forma.

A család tagjainak egészségét „látásból“ állapítja meg. Ez értékes szemlélés, mert valóban valamennyien jó színben vannak.

A feleleteket értelmesség jellemzi. A kifejezések formája is elfogadhatóan helyes. Sok jó kérdés, sok jó feleletet eredményez!

W. Gy. VIII. oszt. növendék. Fiú. 14 éves.

1. Hol van a lámpa? — Az éjjeli szekrény tetején van a lámpa.
2. Mi van a kis kosárban? — Gombolyag cérna van a kis kosárban.
3. Szorgalmas-e a mama? — Szorgalmas, mert főz, rokkán fon és varr.
4. Jó emberek-e a papa és a mama? — Azt gondolom, jó emberek, mert szépen beszélnek. Szeretik a kis babát, a fiút és szeretik a kutyát és a macskát.
5. Szegény emberek-e vagy gazdagok? — Elég gazdag, mert kissé szép ruhája van.

Értékelés.

A fiókos szekrényt éjjeli szekrénynek nevezi. W. Gy. t. i. városi gyermek, ahol az ágy mellett vagy annak közelében, éjjeli szekrény szokott lenni. A húzós-fiókos szekrény (kommód) inkább falun használatos.

A kis kosárban cérnát (pamutot) lát, ami helyes észrevevés.

A mama, a gyermek szerint, szorgalmas, mert főz (hiszen főztjét ebédelik); fon, mert ott van a rokka; és varr, mert cérna (pamut) van a kis kosárban. A következtetés kitünő! A felsorolás elsőrendű!

Hogy a papa és a mama jó emberek, azt nagyon intelligensen állapítja meg abból, hogy szépen beszélnek egymással; szeretik a kis babát, mert az ott fekszik a bölcsőben; szeretik a kis fiút, mert az velük együtt ebédel és tisztán, rendesen öltöztött; és szeretik a kutyát és a macskát, mert szintén velük vannak a szobában.

A gazdagság elbírálásánál a kissé szép ruhát említi. A siketnéma a külsőségek embere s így természetének megfelelően fejezte ki magát. Ez egyébként a városi gyermek lelkiségét is mutatja, aki nem a ház vagy földbirtok létéből, hanem a szem előtt lévő szép ruhából következtet.

Az adott feleleteket az egyéniség jellemzi. Nem iskolában betanult feleletek ezek, hanem önállóan alkotott értelmes, okos válaszok. Ez a VIII. osztályos növendék a siketnéma oktatás eredményességének értékes bizonyítóját mutatja. És egyszersmind nagyszerű pont annak a sornak a végén, amelyet a II. osztállyal kezdtünk meg vizsgálni és bemutatni és vezettünk végig a VIII. osztályig.

Végekövetkeztetés.

Úgy a spontán észrevevés, mint pedig az irányított szemlélés vizsgálata és a végzett tanulmány értékesen tárja fel azt az utat, amely egyike a siketnéma gyermek lelki erőinek felszínre hozására, erősítésére. Ne tekintsünk el ennek tényei felett részvétlenül, hanem úgy az egyiket, mint pedig a másikat is alkalmazzuk nevelő-oktató munkánkban. Egy ilyen vizsgálat eredményét nem szabad egyszerűen csak tudomásul vennünk és azután elfelednünk, mert akkor kár volt az egész munkáért. Nem olvasmányul, hanem gyakorlati felhasználásul végeztem ezt a vizsgálatot, és tettem ismertté. Tehát: adjunk alkalmat siketnéma növendékeinknek a spontán észrevevés lerögzítésére, de irányítsuk is szemlélését. Nagy hasznát fogjuk tapasztalni mindkettőnek!

Régi könyvekből

Közlő: Tinschmidt Ernő, a sn. losonci int. igazgatója.

A losonci intézet épülete.

A siketnémák losonci áll. intézetének épületében az ezernyolcszázas évek elején az ág. ev. algimnázium nyert otthont. Kazinczy Ferenc erről az iskoláról többek között így ír: „A tót és német nyelvű vármegyéből ide küldetnek a gyermekek megtanulni a nemzet nyelvét s örövendve látám, hogy a tót és német gyermekekből fél esztendő alatt magyarul folyvást beszélők váltak“.

1849 augusztus hó 8-án az oroszok meggyújtották és feldúlták Losonc városát, ekkor ez az épület is leégett.

1869 november 27-én tető alá került és 18 növendékkel megnyílt itt a híres losonci tanítóképző intézet, melynek első igazgatója, a magyar tanítóképzés egyik apostola, Terray Károly volt. Nevét sajnós, keveset emlegetik, pedig elismerést érdemel azért a munkáért, amelyet a magyar tanítóképzés érdekében évtizedeken keresztül kifejtett.

A tanítóképző-intézet értékes könyvtárát a csehszlovák megszállás alatt nagyrészen széjjelhordták. Az ittmaradt magyarnyelvű könyvekkel a csehek nem törődtek, azokat lomtárba hányva leltük meg az épület átvételekor. Még így is több értékes könyvet találtunk, amelyek közül némelyek ritkaságszámba mennek.

A Helmeczy által szerkesztett Társalkodó 1834 szeptember 20-i 76-os és október 11-i 82. számú példányában egy érdekes cikk a siketnémaoktatásra vonatkozik, melyet az alábbiakban teljes egészében közreadok. E cikk írója tarczali Zombory Leopold.

A siketnémák Brünnben. I.

Mult esztendő vége felé, midőn ezen intézetnek híret hallám, föltevém magamban, hogy mihelyt időm engedi, megtekintem azt. Ez csakhamar meg is történt. Mintegy déltájban indulék ki szállásomról úgy, hogy még ebéd előtt odaérhettem. Már az épület előtt valék, mellyen ezen írást olvasám: „Taubstummten-Insitut“ (siketnémák intézete). — Csöndítek, s kiszáratva bébo-csátának: kijelentem szándékomat, s erre a tanítóhoz vezettetém; ez egy világi lelkész volt, s kérésemre igen késznek nyilatkozván, tanítványit azonnal az oktatóterembe csödité, s általok a következő mutatványokat adta. Először is egy 14 esztendőös szép, barna lánykával mondogatás után iratott; az írás gyönyörű s valamennyi között legszebb volt; — azután tetszésemre hagyá, hogy kérdeznék tőle valamit. Mire én emez kérdéseket intézém hozzá német nyelven: „Hogy hívják magácskát?“ — „Zsófia“ lón a felelet élő szóval! „Hol lakik magácska?“ kérdem tovább: „Brunnben“ mondá ismét szóval — de vékony, s alig érthető hangon! Azután a fiúkra került a sor. Ezek közt legjelesebb volt bizonyos Arthur nevezetű, mintegy 10 esztendőös, igen deli arcu gyermek. Őt látván, szemem-szájam elállott!, mert ő folyvást beszélt, miként más gyermekek! — Emlékezete igen jó volt, mint azt a tanító több ízben kijelenté, s egy jó hosszú prólóg által, mellyet, a nem rég siket-néma hiba nélkül elmondott — elégségesen meg is mutatta! A felügyelő, s a helybeli kánonok úr többi közt azt mondotta krétája alá németül: „Arthur szeles fiú“. Mire ő a táblától visszafordulván, különös kellősséggel mosolyodott el; miből azt, hogy nemcsak magát a mondást, hanem a mondás irányát is tökéletesen felfogta, — kimondhatatlan öröm-érzések közt következtetém! — Végre a többi is szólítatván, sokkal tökéletlenebbül ugyan, mint Arthur, de még is érthetőleg ejték a szót. — Jelesül az „r“ betűt bizonyos, egész testök meg-rázkódtával mondták ki. Így midőn a tanító egyikökkel Wasser-t (vizet) mondott, ugy ejté azt, mintha szállni vagy repülni készülne, t. i. mind két karját kissé felemelvén, az r-nél különösen egész kezét, mellyen az ujjak ki valának terjesztve, jó erősen megrázta. — Továbbad asztalhoz hívá őket a csengő; s én megnézvén mint fohászknak étel előtt az ég felé: mint látának hozzá az evéshez; s mint eredt meg most közöttük a gondolatok közlése, már nem szó, hanem mutogatás által, mellyhez mint anyaihoz, minden mást meghaladólag látszanak érteni, és azt szokatlan sebességgel folytaták. — Éppen búcsúzni szándékozám, midőn a tanító, Arthurját, felém mutatva, imígy kérdezé: „Inné való-e ezen úr?“ — „Nem tudom!“ úgymond. „Lásd ezen úr Magyar.“ — „En még egyet sem láttam“ felelé a kis tanítvány. — „Nem látod-e a bajúszt?“ kérdi a tanító. — „Bajúszok a lengyeleknek is van“ válaszolá Arthur. — Különös! — Ő e-szerint a közlőt lengyeleknek nem tartotta! — Nem bámulandó-e ez illy gyermekében? — s mi több: egy siket-némában! — Arthur gazdag szülők gyermeke Bécsből, kit még külsője s kellő magaviselete is

ajánlanak; — vezeték neve Offenheim. — A tanító végre szintúgy terített asztalhoz hívott meg s én dagadt kebellem, s hő részvétellel búcsút vevén, eltávoztam.

Mennyire ment ezen jótékony intézet azóta s mikép tanítják benne a süket-némákat beszélni, arról közelebb.

Tarczali Zombory Leopold.

A süketnémák taníttatása Brünben. II.

Mennyire mentek a süket-némák 1833-dik év végétől 1834 közepéig, mint ígértem, ezennel megírom.

Még egyszer kívánnám látni a feljebb írt (lásd Társalk. 76. számát) intézetet. Elmentem s már más tanítót találék benne, ki szinte mint az előbbi, világi lelkész volt: neve Lang Guido, kinek ezen alkalommal több vendége is akadt, s a többi közt egy — Auffenberg nevezetű — tisztes uriember is hitvesével és két leányával. Alig kezdé el a mondott tanító mutatásait, azonnal élő szavakban jelentkezék az álmélkodás minden felől. — De lehet-e különben, midőn az ember süket-némát egyszerre szólni hall! — Én ki már másod ízben valék itt, szinte elfogódva érzem magam! — Már csak a tanító szelidsége, és arculatjának ki-kiülő belső öröme is képes előbbi létemet egészen elváltoztatni! — Ugyanis őt nézve eme kegyes szavakrul emlékezém meg: Hagyjátok és ne tiltátok előmbe jönni a kisdededet! — s őt ezen ártatlanok keresik, és ha szól, vagy int, figyelmeznék reája. — Irigylendő állapot! — Ezennel azt meg kell jegyeznem, hogy az említett idő óta az előmenetel ezen intézetben szembetűnő! — Ugyanis multkor, Arthuron kívül alig tudott egy-kettő „Wassert“ mondani: — de 18 közül 10 beszélt, írt, számolt! — Egy nagy fiú (Simon nevű) a többi közt mondogatásom után a táblára mindent helyesen följegyzett, még pedig minden hiba nélkül, azután a szinte tőlem feladott számokat, ú. m. 75 — 3002 — 85,021 — 309 — 10 — 5203; összesen 90.920; mégpedig egyszerrei kimondás után, — teszem azt: háromezer kettő; — szinte úgy mint kell, írta le, és egészen a százasokig össze is adta; s a min valamennyien álmélkodánk, egy 9 esztendő s kistermetű fiúcska, szokatlan sebességgel, folytatta azt egészen végiglen; — az összeget hason-gyorsasággal mondván ki, mire hátul egy szívvel s lélekkel: „éljen!“ „helyes!“ „jól van!“ szavak hangzottak.

De ő ezen dicséretet nem hallotta! vesztég ült padjában, tanítója szemeit kémlelgetve csak. — Azután valamennyi megkérdezett az igék hajtogatásiból; s min e részben leginkább csudálkozánk, az volt, hogy a mondott kis száraz csont a mult időt „ich habe gelernt“ (én tanultam), bár a három mássalhangzó miatt elég nehéz kiejtésű, a mint csak kívánhatni, olly értelmesen mondotta ki! — Most olvastatott velük a mondott tanító. — Ebben valamennyien szinte igen szép előhaladást tőnek; csupán egy köpcös fiúcska, midőn a falon függő tábláról ezen sort olvassa „der Elephant ist gross“ (az elefánt nagy) a ph-át nem görögösen, hanem külön pé há-nak olvasta; de a tanító szokott módja szerint f betűt fuván előtte fogai közt, azonnal eligazult. — Az is igen elfoglalá figyelmünket, midőn egytől német nyelven azt kérdezték: „Was essen deine Vögel?“ (mit esznek madaraid?). Ez nem érté egyszerre, — de Simon; ki is nagy sebességgel mutatott neki valamit ujjain; mit amaz elértyén, legott szóval is kifejezett, mondván: „Hanf!“ (kendermagot: — közbeszédben ezt nem Hanfsaamen, hanem Hanfnak szokták mondani), továbbad ismét hajtogattak, mégpedig jövőendő időben: „ich werde füttern“ s a t. hiba nélkül. — Erre a tanító egy nyolc éves lánykát szólta fel; neve Schwarz Matilda, szőke-képű, kellemes tekintetű, és a mellettt igen jóértelmű! — Ez olvasott széltiben, mint egyéb gyermekek; s midőn tudakoznánk tőle németül: „asszonykalap ezen kalap?“ „nem“ felelé (ezen kalap az enyim volt); no s tehát minő kalap? kérdi a tanító, „férfikalap“ mond a lányka. — Azután egy asszonykalapra mutatva kérdi a tanító tőle: „vörös-é ezen kalap ott?“ — „nem“ — „tehát mily színű?“ mond ismét a tanító: „sárga“ viszonzá a kicsinyded, még pedig helyesen; mert csakugyan szalmából volt csinálva; egy

másik rózsa-szinüre pedig azonnal bátran mondja: „vörös“ a kis Matild. Egy mást érte a megindult hallgatók ajakiról az „éljen“ kiáltás a kis szőke számára; de ő csak tanítójához simul és nem hallott belőle semmit! — Ah, szólni tudsz ugyan kedves gyermek! — de sok szépet és kedveset nem hallhatnak füleid! — Míg az kérdtetett a kis köpcöstül: „madár-e a méh vagy nem?“ „Nem“ monda. „Tehát micsoda?“ erre a bámulásig kivehetőleg ujjjaival is mutatván, azt felelé: „bogár“ (insectum).

Hármas csönidítés szakaszta most végét a megható próbatételnek! — lementünk a földszint lakozóba, s a mint itt az evőket nézzük, s egyről-másról észrevételünket közöljük, véletlenül a kis szőke befut hozzánk nagy sebbel, s a tanítójának azt kiálja: „Schamed!“ (láb-alá való kis-szék, zsámoly). Mi nem sokat ügyelünk rá, míg a kifordult tanító bejövén, figyelmeztet bennünket, hogy a fiuk egyike a kis Matildot meg szokta különböztetni; most Matildra nem ügyelve, künn a kapuzásban, a mondott kis székre, a helyett, hogy azt, mint eddig teve, Matildnak adta volna, maga ült-rá! — Itt meglehet jegyezni, hogy Matild s a mondott kisfiú csak tanulni járnak az intézetbe; de keblezettek nem voltak. S ezen mellőzés a kislánynak visszatetszett! — Még egy lánykát láték itt Matildon kívül: de mint a tanító mondá, nem sok remény van hozzá, mert kába. — Én még a tanítás módja felől kérdzősködvén, ezeket hallottam a fent említett Lang Guido tanító urtól: „A mi módunk, úgymond, nem bécsi, hanem a lipcei; azaz mi nemcsak írni, olvasni, számolni, hanem beszélni is tanítunk; még pedig a kéznek a gége-főhöz értetése által“. Egyébiránt e felől May lipcei, valamint Jäger és Rücke ur, állítása szerint, kimerítőleg írának. — Végre még azt tartom megjegyzésre méltónak, hogy a többször említett Lang ur szájukba nyult tanítványainak, ha azokat eligazítani kelle, nevezetesen kisujját teve nyelvökre! — A fent említett felügyelő kánoknak ur szájából hallottam, hogy ezen szegény süket-némák készek volnának egész nap is tanulni! — Ugyan; — a léleknek természetben van a törekvés! gondolám magamban.

Tarcali Zombory Leopold.

Füzesi Árpád

— Búcsúvétel. —

Megemlékeztünk már lapunk előző számában arról, hogy *Füzesi Árpád* igazgató, a siketnémák budapesti m. kir. áll. intézetétől Pest vármegye iskolánkízüli népművelési bizottságához helyeztetett át szolgálatételre. Füzesi Árpádnak ez az új beosztása azt jelenti, hogy a gyógypedagógiai oktatásügy területéről, mint aktiv tényező, jó részben megvált. Ez a valóság viszont arra kötelez bennünket, hogy a búcsúvétel alkalmával elmondjuk azt, hogy gyógypedagógiai működése értékes volt. Ha végigtekintjük tanári, majd pedig igazgatói működését, azokban mint kiemelkedő jelleg, a siketnéma gyermek lelki mivoltának megismerésére irányuló törekvés a fő tényező. Előtte még senki sem foglalkozott ezzel a nagy horderejű kérdéssel oly behatóan, mint ő. És ennek a kérdésnek munkálása töltötte be szívét-lelkét. Ennek a célnak szolgálására szervezte meg a siketnémák budapesti m. kir. áll. intézetében a Pszichometriai Laboratóriumot és később a Hangtani Laboratóriumot. Mindkét laboratóriumban értékes kutatások végeztek.

Mint kiváló rajztanár, magas színvonalra emelte az intézet rajz-tanítási eredményeit. A magyarázórajz tervszerű alkalmazása és annak az újabb tanárnemzedék részére való ismertté tevése, szintén egyik kimagasló teljesítménye Füzesi Árpádnak. Főiskolánk igazgatója azzal ismerte el ebbeli nagyértékű tudását, hogy a magyarázórajznak a főiskolán való további előadására felkérte. Ezen a ponton marad ő mégis a mienk.

Egészen bizonyos, hogy amilyen értékes munkát végzett gyógypedagógiai oktatásügyünk területén, éppen olyan értékes lesz működése új hatáskörében is. Isten segítse továbbra is! Sikereinek változatlan jó bartásággal fogunk örülni mindenkor!

Györgyfy Ákos.

Hírek, vegyesek

Lapunk legközelebbi száma 1945 január hó 15-én jelenik meg. Lapzárta: 1945 január 1.

Ehhez a számhoz a VI. évfolyam tartalom jegyzékét csatoltuk. A szerkesztő ezúton mond köszönetet a cikkíró kartársaknak és kéri további ügyfelesztő írói közreműködésüket. De nemcsak az eddigi munkatársakhoz szól, hanem igen örülne, ha minél több kartárs és minél gyakrabban keresné fel lapunkat szakcikkkel. Minden életrevaló gondolatnak szívesen ad helyet.

Az államügyek ideiglenes vezetésével megbízott magyar királyi miniszterelnök, magyar királyi vallás- és közoktatásügyi miniszterrel *dr. Rajniss Ferenc* országgyűlési képviselőt nevezte ki. — Uj miniszterünk hivatalba lépésekor külön hangsúlyozta, hogy mint egykori népiskolai tanító, nemcsak eszmeileg, hanem érzelmileg is egynek érzi magát az ország tanítórendjével és ennek a rendnek az egyik legelső renddé váló kiépítése érdekében mindent el fog követni. — Az ország újjáépítésének hivatalosan közzétett tervében a vallás- és közoktatásügyi miniszter feladatává tétetett „a Hungarista gondolat és nemzetiszocialista világnézet beállítása a nemzetnevelés keretében”. A gyógypedagógia ettől csak további erőteljes fejlődését remélheti, mert ha van oktatásügyi ágazat, amely a szociális gondolkodás és gondoskodás homlokterében találhatja meg létfeltételeit, úgy első sorban a gyógypedagógiai oktatásügy az. Az emberiség szerencsétleneinek, elesetteinek oktatásügye ez, felemelésük, emberré tevésük, nevelésük érdekében. Ezt a krisztusi feladatot továbbra is teljes odaadással, tudásának, szívjóságának maradéktalan bevetésével akarja végezni a magyar gyógypedagógiai tanárság. Adja a Magyarok Istene, hogy munkánkat szent Hazánk üdvére minél előbb meg is kezdhessük!

Szálasi Ferenc Nemzetvezető a magyar királyi vallás- és közoktatásügyi miniszter előterjesztésére Magyary-Kossa Aladár volt főispánt, államtitkárrá kinevezte.

Halálozás. Ószinte részvétellel közöljük a szomorú hírt, hogy *Gábor Lajos*, a siketnémák szegedi intézetének évtizedeken át volt kiváló tanára és Török Sándor nyugalomba vonulása óta az intézet igazgatója, folyó évi szeptember hó 24-én, 54. életévében, hosszú szenvedés után meghalt. Temetése szeptember 26-án volt a Szeged városi Belvárosi-temető ravatalozójából. — Nyugodjék békében!

A háború sodra a hadszíntérré vált országrészekben fekvő gyógypedagógiai intézeteinknél működő kartársak nagy részét menekülésre kényszerítette. Az ország fővárosába került kartársakat, mi budapestiek magyar szívünk szeretetével fogadtuk és nekik minden tőlünk telhető segítséget, támogatást megadtunk. — Isten tegye lehetővé, hogy minél előbb visszatérhesse nek elhagyott otthonukba!

Igazgatói megbízás. Lett József kartársunk, a siketnémák kecskeméti intézetének évtizedeken át volt nagyérdemű igazgatója, folyó évi szeptember hó végével nyugalomba vonult. A vallás- és közoktatásügyi miniszter Szabó Gyula kecskeméti tanár kartársunkat bizta meg az intézet igazgatói teendőinek ellátásával.

Évkönyvet adott ki a debreceni és a soproni siketnéma intézet igazgatósága az 1943—44. iskolai évről. — A debreceni intézetnek 130 növendéke volt, a nyolc felmenő osztályban és 20 leány tanulója az intézettel kapcsolatban működő varrőiskolában. — A soproni intézetben 105 növendék részesült nevelés-oktatásban. Az intézetben működő beszédhibák javítására szolgáló tanfolyam 21 jelentkezőt vizsgált meg és kezelt, mégpedig 8 dadogót és 13 pöszebeszedést.

A nyelvtudomány legújabb ága: a nyelvstatisztika. Menzerath német tanár nemrégiben érdekes tanulmányban számolt be azokról az eredményekről, amelyeket a nyelvre vonatkozó tudományos megfigyeléseiből szűrt le és amelyeket leginkább „nyelvstatisztika” néven lehet összefoglalni. Feltűnő eredményt hozott már a szavak szótagszámának vizsgálata is: kiderült, hogy

a német nyelvben a szavaknak körülbelül egyharmada kéttagú, egyharmada háromtagú, egyhatoda négytagú és mindössze egytizede egytagú. Ezek az adatok természetesen nyelvenként nagy eltéréseket mutatnak. Az angol szavaknak túlnyomó többsége egytagú. A további statisztikai kutatások azt bizonyítják, hogy a nyelv bizonyos takarékosági elvet követ. Az egytagú német szavak 1—8 hangból állhatnak. A leghosszabb kilenctagú szó azonban nem kilencszerannyi hangból áll, mint a leghosszabb egytagú. A németben egyébként legtöbb a hét tagból álló szó. Ha most már a hangok egymásutánjára fordítjuk figyelmünket, olyan megállapításokra jutunk, amelyek egészen közelről érintik a nyelv szellemét. Legérdekesebbek e tekintetben az egytagú szavak, amelyek közül a németben az úgynevezett „középcsiccsos“ szavak a leggyakoribbak, tehát az olyanok, amelyekben a magánhangzó közepén foglal helyet. Ezek az eredmények természetesen csak úgy kapják meg igazi értelmüket, ha a jövőben más nyelvek statisztikai adataival is kiegészülnek, mert csak akkor lehet igazán a számszerű adatokból az egyes nyelvek belső szerkezetére, szellemére következtetni.

Az arc, mint az ember betegségi állapotának névjegye. Az orvos, aki leginkább „a szem embere“, az exakt vizsgálati módszer és röntgendiagnózis alkalmazása előtt megkísérlti, hogy a beteg arckifejezéséből következtessen betegségére. A beteg arckifejezése ugyanis nem egyszer győzheti meg őt arról, hogy a beteg által szubjektíven leírt fájdalom valódi-e, vagy pedig bizonyos okokból csupán színlelt. Mindenesetre az arc, amint azt egy ismert német orvos mondja „az egyéni összalkat névjegye“. Az orvostudomány szempontjából az egyes esetektől eltekintve, felmerül az a kérdés, vajon bizonyos betegségek általánosan érvényes tipikus tünetekben jutnak-e kifejeződésre a beteg arcában is. Amint dr. Herbert Scheidel a német orvostudományi hetilapban kifejti, erre a kérdésre a gyomorbetegekkel való kapcsolatban igenlően lehet válaszolni. Azok a vizsgálatok, amelyeket a kasseli vizsgálóállomáson hajtott végre, 300 gyomoroperációs betegre terjedtek ki. Valamennyiükre jellegzetes volt elsősorban a fakó, halvány arcszín, amely a vér megváltozott eloszlására vezethető vissza. A további ismertető jegyek a beesett orcák és halántékok, a mélyen ülő szemek, a bőr pettyhűdsége, amelyet a legtöbb esetben bekövetkező soványság idéz elő. Elsősorban jellegzetes az a mélyen bevésődő barázda, amely az orrtól a száj szögletéig vezet és előhaladott esetekben csaknem sohasem hiányzik s amely főleg a lelki visszahatás következménye. A leesett szájszög és a tipikus szájszöggránc, amely a szájszögből lefelé és kifelé húzódik, a lecsüggő alsó ajak további jelei a lelkiállapotnak a betegség által történt befolyásolásáról. A szemben is kifejeződik mindez. Bágyadtság, fénytelen tekintet, egyes alkalmakkor összeszoruló szembhéj, magasba húzódó szemöldök mutat a szenvedésre. A testtartás is megváltozik, mert a has izomzatát a test előhajlásával tehermentesítse. A lecsüggedt fő, a lefelé irányuló tekintet jellemzi bizonyos mértékben, hogy a figyelem állandóan a fájdalmi pontra irányul. Ezekből a jelekből az orvos ma már általánosan érvényes tüneteket állapíthat meg a gyomorbetegségekre vonatkozólag. Épúgy fel tudja mérni ezeket, mint a cukorbetegségeket „rózsás arcszínét“ és a krónikus betegségek következtében beállott egyéb külső elváltozásokat.

22 évi vakság után meggyógyult egy hadirokkant. Egy halott szaruhártyáját ültették át a szemére. Egy spanyol hadirokkant katona, aki az afrikai háborúban megvakult, huszonkétévi vakság után ismét visszanyerte látását. A csodálatos gyógyulás annak köszönhető, hogy szemére egy halott szaruhártyáját operálták rá. Ez már a második sikeres ilyen műtét, amelyet Spanyolországban végrehajtottak.

Laptulajdonos: Magyar Gyógypedagógiai Tanárok Országos Egyesülete.
Felelős szerkesztő és kiadó: Györgyfy Ákos.

vargyasi Máté Ernő könyvnyomdája, Budapest, VIII., József-u. 41. T.: 139-259.